

ΕΝ ΒΟΥΛΗΙ ΜΑΝΤΙΘΕΩΙ ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩΙ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Προοίμιο

§§ 1 - 3

1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις

1.1. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου (ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

1. *χάριν εἶχον*: Ποια εντύπωση επιθυμεί να δημιουργήσει ο ομιλητής;
2. *ἤγοῦμαι γὰρ ... αἰτίους*: Τι παράδοξο υπάρχει στη φράση αυτή;
3. *ἀναγκάζωσιν*: Τι υπογραμμίζει με τη λέξη αυτή ο Μαντίθεος;
4. Με ποιες λέξεις διαγράφει ο Λυσίας το ήθος του πελάτη του;
5. *οὔτω σφόδρα ἔμαντῶ πιστεύω*: Νομίζετε ότι η έκφραση υποδηλώνει το χαρακτήρα του Μαντιθέου;
6. Ποιος ήταν ο ρόλος της βουλής την εποχή του Λυσία;
7. Ποια σημεία του προοιμίου επιβεβαιώνουν την αντίληψη του ομιλητή για τη μεταστροφή της γνώμης των βουλευτών; Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.
8. *Ἄξιῶ δὲ ... πολιτείας*: Ποια είναι η θέση του χωρίου στη δομή του λόγου;
9. Σε ποιο σημείο προβάλλει ο Μαντίθεος το ανεπίληπτο του ήθους του;
10. Το προοίμιο πρέπει να περιέχει την κεντρική ιδέα του λόγου. Ισχύει αυτό στο συγκεκριμένο λόγο και ποιο σκοπό εξυπηρετεί;
11. Ποια ήταν τα βασικά στοιχεία στα οποία ο Μαντίθεος επιχειρεί να στηρίξει τις αποδείξεις του;
12. Ποια πιστεύετε πως ήταν η ψυχολογική κατάσταση του Μαντιθέου, όταν αρχίζει να εκφωνεί το λόγο του;
13. Στις §§ 1-3 ο Μαντίθεος αναφέρεται σε αρκετές προϋποθέσεις. Ποιες είναι και γιατί επιλέγει τις συγκεκριμένες;

14. Τα ρητορικά ήθη διακρίνονται:
- α) Στο ήθος του λέγοντος, που είναι η επιδίωξη του λέγοντος να εξυψώσει τον εαυτό του.
 - β) Στο ήθος του ακροατή, που είναι η επιδίωξη του λέγοντος να εξυψώσει τους ακροατές του.
 - γ) Στο ήθος του αντιπάλου, που είναι η επιδίωξη του λέγοντος να μειώσει τον αντίπαλό του.
- Να εντοπίσετε και να αναλύσετε τα ρητορικά ήθη στο προοίμιο του λόγου.
15. *Τὸ μὲν οὖν ἀναγκαιότατον ἔργον τοῦ προοιμίου, καὶ ἴδιον τοῦτο, δηλῶσαι τί ἐστὶ τὸ τέλος οὗ ἔνεκα ὁ λόγος* (Ἀριστοτέλους Ῥητορική Τέχνη, 14, 6). Ανταποκρίνεται η άποψη αυτή στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία του κειμένου.
16. Σε ποια συμπεράσματα θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε για την αθηναϊκή δημοκρατία και τις προτεραιότητες που αυτή θέτει από το γεγονός της δοκιμασίας των αρχόντων;
17. Ποια εικόνα σχηματίζετε για τον Μαντίθεο από όσα αναφέρει στο απόσπασμα αυτό για τον εαυτό του και από τον τρόπο με τον οποίο τα παρουσιάζει;
18. Αν από το λόγο του Λυσία είχε σωθεί μόνο αυτό το απόσπασμα, ποια στοιχεία θα μας βοηθούσαν να το αποδώσουμε στον συγκεκριμένο λογογράφο; (Βλ. Εισαγωγή, σσ. 30-31).
19. Για ποια στοιχεία της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της αρχαίας Αθήνας θα μπορούσαμε να συναγάγουμε πληροφορίες από το προοίμιο, αν το αντιμετωπίζαμε ως ιστορική πηγή;

1.2. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. α) Ποιος είναι ο στόχος του ομιλητή στο προοίμιο;
- β) Να εντοπίσετε τα σημεία του λόγου που θεωρείτε ενδεικτικά αυτού του στόχου και να σχολιάσετε την αποτελεσματικότητά τους.
2. α) Να αναφέρετε δύο σημεία του αποσπάσματος στα οποία είναι εμφανής η προσπάθεια του Λυσία να σκιαγραφήσει αριστοτεχνικά και άμεσα το χαρακτήρα του Μαντιθέου.
- β) Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

3. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, οι γενικότεροι σκοποί που εξυπηρετεί το προοίμιο του δικανικού λόγου είναι η εύνοια, η προσοχή και η κατατόπιση του ακροατηρίου.
- α) Να εντοπίσετε τα συγκεκριμένα στοιχεία του κειμένου που αναφέρονται σ' αυτούς τους σκοπούς.
- β) Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Α. Να σημειώσετε Χ στο αντίστοιχο τετράγωνο.

Η στάση του Μαντιθέου στο προοίμιο του λόγου είναι:

	Σωστό	Λάθος
α) αξιοπρεπής	☐	☐
β) παρακλητική	☐	☐
γ) προκλητική	☐	☐
δ) απολογητική	☐	☐

- Β. Να αιτιολογήσετε μία επιλογή σας.

2. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

2.1. Παραδείγματα ασκήσεων ανοικτού τύπου

1. *διάκειμαι*: Να αντικαταστήσετε την πρόθεση *διά* με τις προθέσεις: *κατά, επί, παρά, έν, από, υπό* και να σχηματίσετε στη νέα ελληνική σύντομες προτάσεις ή φράσεις με τα ρήματα αυτά ή παράγωγά τους, όπου θα φαίνεται η σημασία τους. *Π.χ.: επίκειμαι: η επικείμενη συνάντηση των αρχηγών κρατών.*
2. *ήγοῦμαι*: Να προσδιορίσετε τις δύο σημασίες του ρήματος και να γράψετε ένα παράδειγμα για καθεμιά.
3. Να γράψετε τις λέξεις του κειμένου που είναι πολιτικοί και δικανικοί όροι ή αναφέρονται στις ανθρώπινες σχέσεις στην αρχαία Αθήνα και να τις μεταφέρετε στα νέα ελληνικά. Αν αυτές χρησιμοποιούνται στην εποχή μας, να δηλώσετε τη διαφορά στη σημασία τους, όπου υπάρχει.

4. *διακείμενος ἀηδῶς*: α) Να γράψετε δύο παρόμοιες φράσεις που έχουν επικρατήσει σήμερα και εκφράζουν συμπάθεια η μία και αντιπάθεια η άλλη.
β) Να σχηματίσετε δύο προτάσεις στις οποίες θα δηλώνεται η σημασία των φράσεων αυτών.
5. Να γράψετε στη νέα ελληνική πέντε ουσιαστικά ή επίθετα με β' συνθετικό το ρ. *πράττω* και παραγωγικές καταλήξεις -ος, -ία, -τος, -η και να δηλώσετε τη σημασία τους¹.
6. *βούλομαι, βουλεύομαι*: Να γράψετε τη σημασία των ρημάτων.
7. Να γράψετε στην αρχαία ελληνική από ένα συνώνυμο για τις παρακάτω λέξεις: *πράττω, βιώω-ῶ, φαίνομαι, δέομαι, ἡγοῦμαι*².
8. *σφόδρα - διακείμενος - πεπραγμένα*: Να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις αυτές σε ισάριθμες προτάσεις στη νέα ελληνική, ώστε να φαίνεται η σημασία τους.
9. *εὔνοος < εὖ + νοῦς < εὔνοια*: Να γράψετε στη νέα ελληνική πέντε λέξεις αλλάζοντας το α' συνθετικό, όπως στο παράδειγμα: *εὔνοια → υπόνοια*³.
10. *φέρω*: Να γράψετε στα νέα ελληνικά τρία παράγωγα ή σύνθετα από κάθε θέμα του ρήματος: θ. φερ- / φορ- / ενεκ- / και ένα σύνθετο από το θ. φωρ-⁴.

¹ άπραγος, απραξία, άπρακτος, ευπραγία, δυσπραγία, σύμπραξη, εμπράγματος κ.ά.

² ποιῶ, ζήω-ῶ, ἀποδείκνυμι, δηλον ποιῶ, κελεύω, δοκῶ.

³ παράνοια, οξύνοια, αγχίνοια, ομόνοια, μετάνοια, άνοια, διχόνοια, έννοια.

⁴ φέρνω, φέρετρο, φέρσιμο, πολύφερνη (νύφη), φορά, φόρος, φορτίο, φορέας, διένεξη, διηνεκές, διηνεκής, αυτόφωρο.

11. Να γράψετε τη σημασία των παρακάτω ρημάτων⁵:

ἀφίσταμαι = μεθίσταμαι =
 ἀνίσταμαι = παρίσταμαι =
 καθίσταμαι = ὑφίσταμαι =

12. Να γράψετε τη σημασία των ρημάτων *πιστεύω*, *πιστεύομαι* και της περιφράσης *πιστεύω ἑμαυτῶ*⁶.

2.2. Παραδείγματα ασκήσεων αντικειμενικού τύπου

Άσκηση σύζευξης

Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τις παράγωγες ή ομόρριζές της στη στήλη Β, γράφοντας πριν από κάθε γράμμα τον ή τους αριθμούς από τη στήλη Β⁷.

A	B
α) βιώω-ῶ	1. ρήση
β) ἔχω	2. ποίηση
γ) ποιῶ	3. φάσμα
δ) λέγω	4. βιώσιμος
ε) φαίνομαι	5. πράγμα
στ) πράττω	6. ευεξία
	7. πράκτωρ
	8. ρήμα
	9. βίωμα
	10. φανός
	11. ἔξις
	12. αβίωτος
	13. σχεδόν
	14. ποίημα
	15. λέσχη
	16. βιώνω
	17. άπραγος

⁵ απομακρύνομαι, εγείρομαι, διορίζομαι, μεταβάλλομαι, είμαι παρών, υποτάσσομαι.

⁶ πιστεύω ἑμαυτῶ: ἔχω πίστη στον εαυτό μου (δηλώνει την ατομική συνείδηση κάποιου), πιστεύω: εμπιστεύομαι, πιστεύομαι: απολαμβάνω εμπιστοσύνης.

⁷ α) 4, 9, 12, 16 β) 6, 11, 13 γ) 2, 14 δ) 1, 8, 15 ε) 3, 10 στ) 5, 7, 17.

3. Εργασίες για το σπίτι

1. Οι προϋποθέσεις που κρίνονταν απαραίτητες για την ανάληψη δημοσίου αξιώματος κατά την εποχή του Μαντιθέου πιστεύετε ότι θα έπρεπε να ισχύουν και στην εποχή μας για την εξακρίβωση του ήθους όσων ασχολούνται με τα κοινά; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
2. Να εξετάσετε με τη βοήθεια της Ιστορίας της Α΄ Λυκείου «Κοινωνική και Πολιτική Οργάνωση στην Αρχαία Ελλάδα» (σσ. 159-161) το καθεστώς της τυραννίας, σχολιάζοντας ιδιαίτερα πώς επηρεάζει τις κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις.
3. Αφού μελετήσετε το προοίμιο του «Ἐπεὶ Ἄδυνάτου» λόγου του Λυσία να γράψετε τις ομοιότητες και διαφορές με το προοίμιο του «Ἐπεὶ Μαντιθέου».